

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: РЕФЕРЕНДУМ ЩОДО ВСТУПУ ДО ЄС

Палагнюк Ю.В.,
*доктор наук з державного управління,
професор, завідувач кафедри
соціальної роботи, управління і педагогіки
Чорноморського національного університету імені Петра Могили,
м. Миколаїв, Україна*

Процес розширення Європейського Союзу у 21 столітті вкотре акцентував увагу на необхідності залучення громадян до оцінки поглиблення євроінтеграції і розширення кордонів ЄС як всередині самого об'єднання, так і в державах-кандидатах на вступ до нього.

Зауважимо, що врахування думки громадян при реалізації євроінтеграційної стратегії є важливим фактором її успішності. Наприклад, Норвегія двічі не стала членом ЄС, хоча два рази подавала заявку на вступ та кожного разу організаційно була до цього готова і навіть підписала угоди про вступ з ЄС, адже членство в ЄС Норвегії не було підтримане громадянами держави на загальнонаціональних референдумах щодо вступу.

Так, вперше угода про вступ з ЄС Норвегії до ЄС була підписана у січні 1972р., але у вересні 1972р. 54% населення Норвегії проголосувало проти приєднання до Європейського Співтовариства через хвилювання щодо наслідків вступу для таких галузей економіки держави, як сільське господарство, риболовля та видобуток нафти [3], як зауважує знаний західний спеціаліст з питань ЄС Д.Дайнен. Вдруге Норвегія подала заявку на вступ до ЄС в листопаді 1992 р. У червні 1994 р. угода про вступ була підписана між Норвегією та ЄС, однак у листопаді 1994р. громадяни знову проголосували проти членства цієї держави в ЄС на загальнонаціональному референдумі.

Питанням диспуту стали знову енергетична політика, тому що Норвегія не хотіла відмовлятися від контролю над її величезними резервами природного газу та нафти, а також політика риболовства, адже Норвегія також не бажала втрачати контроль над своїми прибутковими територіальними водами [3].

Ще одним прикладом того, як громадська думка може негативно вплинути на результат євроінтеграції, а саме прагнення вступу до ЄС, є Швейцарія. Її громадяни виступили проти приєднання держави до Європейського економічного простору (ЄЕП) на загальнонаціональному референдумі у 1992р., після чого уряд Швейцарії прийняв рішення не продовжувати державну євроінтеграційну політику і не ставити за мету членство Швейцарії в ЄС [3].

У референдумах щодо вступу до ЄС, які відбулися у 21 столітті, результати були позитивними і рівень підтримки населенням членства в ЄС був особливо великим. Наприклад, в Словаччині, Литві і Словенії 90-92% населення підтримало вступ до ЄС на національних референдумах [3].

Українська держава приділяє достатньо уваги питанням інформування громадськості з питань європейської інтеграції з метою реалізації євроінтеграційної політики.

Однак, в Україні деколи висловлюється припущення щодо необхідності проведення загальнонаціонального референдуму з приводу вступу держави до ЄС для того, щоб громадськість висловила свою думку щодо цієї стратегічної мети України. Зрештою, національні референдуми дозволяють громадянам висловлювати свою думку з приводу якоїсь чітко визначеної, але водночас важливої теми, в тому числі і в ЄС.

Однак, для того, щоб такий референдум був демократичним, українці повинні мати всебічну і різну інформацію щодо питання референдуму. Це є можливим лише за умови функціонування вільних та незалежних ЗМІ у державі. Щодо ролі новітніх технологій, то Інтернет у 21 столітті вже відіграє роль «п'ятої» влади в країні, яка стає такою самою важливою як і «четверта влада» преси і ЗМІ 20 століття [1]. При цьому найбільшу користь суспільству ЗМІ як «четверта влада» в демократичній державі можуть приносити за умови забезпечення свободи їх діяльності, свободи від економічних, політичних впливів [2]. Лише за дотримання таких умов, створюючи законодавчу базу щодо державного регулювання ЗМІ відповідно до найкращих європейських практик у цій сфері, можна говорити про активну діяльність ЗМІ як справжньої «четвертої влади» в нашій країні.

Зауважимо, що у тих державах, де процес вступу до ЄС був особливо проблематичним та/або затяжним, як, наприклад, у Румунії, Болгарії і Кіпрі, а рівень підтримки населенням євроінтеграції високим, референдуми щодо членства в ЄС не проводилися.

З огляду на вищезазначений висновок, а також на правову необов'язковість з боку Євросоюзу проведення національного референдуму щодо питання членства в ЄС, у залежності від складності процесу подальшої євроінтеграції України та за умови постійного моніторингу ставлення українців до потенційного членства нашої держави в ЄС, тільки в майбутньому буде доречним визначення того, чи потрібно питання потенційного членства України в ЄС виносити на національний референдум, чи ні.

Слід особливо підкреслити, що, як показує практика інших держав ЄС, проводити референдум доречно лише на заключній стадії переговорів про вступ, коли вже визначена дата приєднання. Так, саме на цьому етапі євроінтеграції всі держави-кандидати на той час на вступ до ЄС провели національні референдуми, а саме за рік до передбаченої дати приєднання до ЄС. Отож, на теперішній стадії

державної політики щодо європейської інтеграції доречним є саме постійний моніторинг і аналіз громадської думки щодо можливого членства України в ЄС в перспективі.

Список використаних джерел:

1. Палагнюк Ю. В. *Державне регулювання аудіовізуальних засобів масової комунікації: європейський досвід та Україна*: [монографія], Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012, 236 с.

2. Палагнюк Юліана Вікторівна. *Політологічний аналіз медіа реформ у сучасній Україні та Республіці Польща*: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 – політичні інститути і процеси / Миколаївський держ. гуманітарний ун-т ім. Петра Могили - Миколаїв, 2008. - 16 с.

3. Dinan D. *Ever Closer Union. An Introduction to European Integration*. Forth edition, London : Lynne Reinner Pub, 2010, 619 p.